

11.09.2024

POL-2024-124797

Eduskunnan lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Viite: Eduskunnan lakivaliokunnan asiantuntijapyyntö asiassa HE 63/2024

Lausunto etäyhteyksien käytön edistämistä oikeudenkäynneissä yleisissä tuomioistuimissa koskevaksi lainsäädännöksi

Itä-Uudenmaan poliisilaitos on tutustunut hallituksen esitykseen eduskunnalle etäyhteyksien käytön edistämistä oikeudenkäynneissä yleisissä tuomioistuimissa koskevaksi lainsäädännöksi.

Poliisilaitos pitää esitystä pääsääntöisesti erittäin hyvänä. Poliisilaitos on kiinnittänyt huomioita esityksen muutamiin kohtiin. Ohessa poliisilaitoksen näkemyksiä asiassa.

1 Keskeiset ehdotukset

Monijäsenisen kokoonpanon jäsenen etäosallistuminen

Poliisilaitos pitää hyvänä, että oikeudenkäyntimenettely perustuu pääsääntöisesti oikeussalissa tapahtuvaan käsittelyyn. Poliisilaitoksen näkemyksen mukaan monijäsenisen kokoonpanon jäsenen osallistuminen voidaan jättää puheenjohtajan soveliaisuusharkintaan.

Puheenjohtajan etäosallistuminen

Hallituksen esityksen mukaan puheenjohtajan etäosallistuminen olisi ainakin alkuvaiheessa tarkoitettu poikkeukselliseksi järjestelyksi, jos siihen olisi perusteltu syy ja se olisi soveliaista. Poliisilaitoksen näkemyksen mukaan varsinkin rikosasioissa oikeudenkäynti istuntosalissa luo koko oikeusjärjestelmälle uskottavuutta. Oikeusprosessin kaikilla osallisilla on rikoksen tekijöihin myös ennalta estävä vaikutus, joten etäyhteydellä tapahtuvaa oikeudenkäynnin mahdollisuutta tulisi huolellisesti arvioida rikosasioissa.

Oikeudenkäynnin julkisuuden takaaminen

Esityksessä todetaan, että yksinkertainen tapa voisi olla järjestää mahdollisuus seurata oikeudenkäyntiä valvotusti tuomioistuimen tai muun viranomaisen tiloista etäyhteyden välityksellä. Lisäksi tähän kuuluisi viranomaiselle myös valvontavelvollisuus, että oikeudenkäyntiä ei tallenneta. Poliisilaitoksen näkemyksen mukaan tämä tulisi aiheuttamaan poliisilaitoksille

henkilöstön lisäresursointitarpeita sekä mahdollisesti tila- ja laitteistotarpeita, mitkä tulisi huomioida ja arvioida erikseen. Poliisilaitoksen näkemyksen mukaan tuomioistuimien tulisi lähtökohtaisesti huolehtia oikeudenkäyntien seuraamismahdollisuudesta itsenäisesti.

Asianosaisen etäosallistuminen

Esityksessä ehdotetaan, että tuomioistuin voisi erityisestä syystä määrätä asianosaisen osallistumaan etäyhteydellä vastoin tämän tahtoa. Poliisilaitos pitää tätä erittäin hyvänä toimintamallina asianosaisten sekä oikeudenkäynnin turvallisuus huomioiden. Asianosaisten määrääminen osallistumaan etänä helpottaisi asianomistajien todistamista joissakin rikostapauksissa.

Suullisen todistelun vastaanottaminen etäyhteyksillä

Esityksen mukaan videoyhteyden käyttäminen jäisi pelkän yleisen soveliaisuusharkinnan varaan. Poliisilaitos toteaa, että joissain tapauksissa poliisimiehiä kuullaan todistajana oikeudessa. Näissä tapauksissa poliisimies on useasti kutsuttuna paikalle työvuorosta tai vapaalta. Itse todistelu kestää istunnossa useimmiten alle puoli tuntia, mutta työaika tapahtumaan voi kulua jopa työpäivän verran. Mikäli todistaminen voisi tapahtua etäyhteyksien avulla, poliisimies voisi joustavammin suunnitella työnsä ja hoitaa todistelun esimerkiksi poliisiasemalla.

Pakkokeinojen ja poissaolon seuraamusten käytön laajentaminen

Esityksen mukaan lakia muutettaisiin siten, että pakkokeinojen ja poissaoloseuraamusten käyttö laajennettaisiin tilanteisiin, joissa etäyhteyttä käytetään muualta kuin tuomioistuimesta tai muusta viranomaisesta käsin. Poliisilaitoksen näkemyksen mukaan tässäkin asiassa tulisi huomioida mahdolliset henkilöstön lisäresursointitarpeet sekä mahdolliset tila- ja laitteistotarpeet.

2 Salaisten pakkokeinojen käsittely ja vangitsemisistunnot

Esityksessä todetaan, että Pakkokeinolain 10 luvun 43 §:n toisen momentin mukaan salaista pakkokeinoa koskevan vaatimuksen käsittely voidaan pitää myös käyttäen videoneuvottelulaitteistoa tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa, jossa käsittelyyn osallistuvilla on puhe- ja näköyhteys keskenään. Poliisilaitoksen mukaan tämä on ollut erittäin hyvä käytäntö varsinkin niissä tapauksissa, joissa käräjäoikeuden ja poliisin välinen etäisyys on suuri. Pakkokeinolain 3 luvun 6 §:n 4 momentin mukaan vangitsemisistunnon käsittelyssä voidaan käyttää videoneuvottelulaitteistoa tai muuta soveltuvaa teknistä laitteistoa. Tästä toimintamallista on muodostunut pysyvä toiminta poliisin ja käräjäoikeuden välillä. Itä-Uudenmaan uuden poliisiaseman poliisivankilan tiloissa on erikseen tila, joka on varattu vangitsemisistuntojen käsittelyyn tuomioistuimissa. Näissä tapauksissa vastaajan kuljettaminen oikeuteen vaatisi vähintään kahden työntekijän työpanoksen.

Kun vangitsemisasian käsittely tapahtuu etäyhteydellä poliisivankilan tiloissa, se sitoo vartiointin osalta vai yhden henkilön ja huomattavasti lyhyemmäksi ajaksi.

3 Poliisivankilassa säilytettävien asiakkaiden mahdollinen etäosallistuminen oikeudenkäynteihin

Itä-Uudenmaan poliisivankilassa on vuosittain säilytettävänä noin kymmenkunta asiakasta, joilla on säilytysaikana asia esillä tuomioistuimessa. Poliisi on huolehtinut näissä tapauksissa asiakkaan kuljetuksista oikeuteen, mikä sitoo poliisin resurssia. Asiakkaan osallistuminen poliisivankilasta etäyhteydellä oikeudenkäyntiin vähentäisi poliisin resurssisidonaisuutta näissä tehtävissä. Poliisivankilassa säilytettävien tutkintavankien määrä on vähentynyt viime vuosina, joten tutkintavankien oikeudenkäynteihin osallistuminen kohdistuu enemmän tutkintavankiloiden resursseihin.

4 Käräjäoikeuden etsintäkuuluttamien henkilöiden mahdollinen etäyhteyksillä tapahtuva oikeudenkäynti

Poliisi ottaa kiinni käräjäoikeuden etsintäkuuluttamia henkilöitä käräjäoikeuteen viedäkseen. Itä-Uudenmaan poliisilaitoksessa näitä tapauksia on vuosittain noin sata. Poliisi toimittaa nämä asiakkaat käräjäoikeuteen, mikä sitoo poliisin resurssia säilyttämisen ja kuljettamisen osalta. Poliisin tehtäviin ei kuulu vartioda näitä asiakkaita itse oikeudenkäynnissä. Mikäli etäyhteyksien käyttöä laajennettaisiin koskemaan myös näitä tapauksia, se edellyttäisi poliisilaitoksilta henkilöstöresurssien kohdentamista tähän tehtävään sekä tila- ja laitteistotarpeiden huomioimista.

Apulaispoliisipäällikkö

Seppo Kujala

Rikosylikomisario

Kimmo Hyvärinen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 11.09.2024 klo 15:58. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaa-mosta.

Jakelu

Lakivaliokunta